

ՊՈՒՆԵՐԻՆԻՍՏՐԱՆԻՆԻ

Պուշկարիոյ	համար
Տարեկան	12 Ֆր
Վեցամսեայ	6 »
Արտասահմանի	
համար տարեկան	15 »
Վեցամսեայ	8 »

Ամերիկայի	համար
Տարեկան	3 ֆր.
Վեցամսեայ	1.50 »

Մանուցանելու սուր առաջին և երկրորդ համարները 40 ս. իսկ վերջին երկուսը համար 20 սանթիմետր է. երկրորդ և երրորդ սանթիմետրը համար 20 0/0 զեղչ կրչույս:

Վառուցանելու համար մի օր 40 սանթիմետր

ՇԱՐՋՈՒՄ

ՄԱՐԿԻ ԱՅԳԱՅԻՆ ՔԱՂՈՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐ Տ ԲԱՆՈՒԻ ՉՈՐԵՔԸՆԹԻ ԵՒ ՆԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

Նամակ և գրքեր զրկելու համար ընդհանուր հասցեները:

Редакция на вѣстникъ „Шаржумъ“ Варна

Redaction du journal „Charjoum“ Varna (Bulgarie)

Արտասահմանի համար
մեկին
(20 Ունիթ-Մ)
Պուշկարիոյ համար
մեկին
(15 Ունիթ-Մ)

Գրքերի և քննարկի

ՉՈՐԵՔԸՆԹԻ ԲԱՆՈՒՄԻ ԳՐՈՒՆԳՐԱՆԻ ԲԱՆՈՒՄԻՆԸ ՊԵՏԻ ԵՒ ԿԱՆԿԱՎԱԿԱՆ ՎՃԱՐՆԵՐ

ԲՈՒՆԵՐԻՆԻՍՏՐԱՆԻ ԶԵՐՈՍԸ

«Անհատապար գոռ կուր մէջ
Ընկալելով զինքն ընկերները,
Այն ան շիրիմն իմ սրտումն է,
Իմ վեհ, իմ սուրբ ընկերներ...»
Հայ-Գուսան

Ժողովուրդներ, որոնք ծնած են հերոսներ և որոնց գիւցազուներու քաջադնական արարքները ոգեւորած են բանաստեղծին ըզգայուն սիրտը, յուզած անոր քնարի լարերը, այդ ժողովուրդները պատմութեան մէջ կը գրաւեն պատուաւոր տեղ և արժանի են փառքի, ինկաւ Հելլադան, ինկաւ Սպարթան, ինկաւ Հոմերոսը, բայց անոնք ձգեցին հետքեր, որոնք կենդանի են և պիտի ապրին միշտ, ոգեւորելով և առաջնորդելով մարդկութիւնը սեփունդէ սերունդ, դարէ ի դար:

Հայ ցեղն ալ իր կարգին ծնած է քաջեր և կեանքի կատաղի պայքարին մէջ անոնց գործերուն շնորհիւ պահած է գոյութեան իրաւունքը: Մեր ազգային ինքնասիրութիւնը շոյելու համար չէ որ կըսենք այս խօսքերը: Նոյնը ըսաւ ժամհարեանցը սպաննող կտրիճը պաշտպանած աստեղուս առաջնակարգ փաստաբան մը Մոսկուայի դատարանին մէջ, նոյնը ըսաւ Բեռլինի ահագին բազմութեան առջեւ Գեորգ Բրանտէս Եւրոպայի էն նշանաւոր քննադատը:

Ահա մօտ օրերս հայ սրտեր պիտի տօնեն նորէն հայութեան էն մարտի և դիպակն մէկ զակին ու անոր ընկերներուն յիշատակը: ուժգին պիտի բաբախեն նորէն մեր սրտերը իրենց նահատակութեան տարեգործին առթիւ յիշելով բոլորապէս Պետոյի և իր ընկերներու անմոռանալի անունները:

1901 թ. կոնստանդուպոլիսի (ն.ս.) այսինքն ճիշտ երկու տարի առաջ, կարմիր գլխարկի և իր մեղաւորի վէճեր Սարգի փաշայի

հրամանով կախաղան բարձրացան մեր թանկագին ընկերները: Պետրոս Սէրեմեանը, Օննիկը, Մերչանթը և հաճի Սրիստոն, Անարգ փայտի վրայ իրենց ծաղիկ կեանքը զոհեցնելով անոնք խառնեցին հայ ու բուլղար ըստրուկ ժողովուրդներու ազատութեան համար թափած արիւնքը և կռիւնքը հայ-մակեդոնական համերաշխութիւնը: Վագրերը յազեցան, բայց միեւնոյն ժամանակ Պալքանի մի մասը թեղաց վրէժի ու արդար ցամաքն որոտումներով, որոտումներ, որոնք սպառնալից ամպեր կուտակելով Վոսփորի կապոյտ երկնքին վրայ յառաջ բերին պայթում, որմէ զազանը ինք սարսափեցաւ և այսօր դեռ կը գտնուի գլուխը կորսնցուցած վիճակի մէջ՝ փնտռելով ելք մը: Մակեդոնիոյ նոր ծրագիրն ալ Հայոց ԳԾԻ մեծօրանտու մի վիճակին հասցնելու համար:

Ո՞վ էր Պետոն. Աստուածային հերոս մը՝ ծնած բուլղարահայ հորիզոնի վրայ՝ գաղափարի և պարտաճանաչութեան քաջարի զինուոր մը, գեղեցիկ ու շնորհալի երիտասարդ մը, նուիրուած թշուառ ժողովուրդին օգնութիւն հասցնելու ու ազատութիւն տալու սրբազան գործին: Ան՝ լեցուն խանդով և աւելնով՝ երիտասարդի մը վայել հպարտութեամբ ձգելով հանգիստ կեանքը, արհամարհելով առատ ուժերը՝ պատերազմի դաշտէ պատերազմի դաշտ վազեց: Մենք կտրիճ խմբապետը անգամ մը Վասպուրականի դաշտերուն մէջ կը տեսնենք ահեղ կռուի բռնուած անհաւասար ուժեղ թշնամիներու դէմ, անգամ մը Սասուն, ուրիշ անգամ մը Խանասորի մէջ, ուր թշնամին շարաչար պարտութիւն կը կրէր, Պետոն իր խումբերու հոգին էր, զինուորները իրենց սիրելի հրամանատարին կը հետեւէին ու՛ր որ ալ զինները առաջնորդէր և բրկուր միջոցին սիրելի խմբապետին ձայնը իմանային

«Իրա՛կ, իրենք ալ ոգեւորութեան ու եռանդէ կրակ կտրած փամփուշտի կարկուտ կրտսեղանէին սարսափահար թշնամիին վրայ: Այդ քառորդ Մակեդոնացիի բանակը երբ անգամ մը անապատին մէջ ծարաւութեան կը տառապէր, երկու զինուոր շուրջառելով իրենց թագաւորին բերին, թագաւորը մարտեց և ջուրը գտնուեց թափելով ըսաւ. «Երբ իմ զինուորներս ծարաւ են, ես ալ ծարաւ կը մնամ»: Կեսօր իր զինուորները ընկերներ կը կոչէր և անոնց հետ կը բաժնէր բարին ու շարք: Նոյն ասպետական վեհ հիմները կը գտնենք մենք և մեր Պետոնի մէջ: Ան անտրտուն կը տանէր ամեն դժուարութիւն և իր զինուորները այդ տեսնելով կը հետեւէին իրեն: Անգամ մը խումբին մէջ խօսք եղաւ և առաջարկուեցաւ Սասունէն Ձէյթուն երթալ: Պետոն ժպտաց և մերժեց ձեւացուց: Ընկերները մնացին զարմացած անոնք զիտէին Պետոն յանդիմանութիւնը: Պետոն նորէն ժպտաց և ցցուց իր ոտքը: Հին տրեխը պատուած և ոտքէն ելած էր, ամբողջ գիշերը քարուտ լեռներու մէջ ան քալած էր առանց արիւնքի և ոտքերը սկսած էին արիւնոտիլ:

Ահա այսպէս Պետոն Հ. Յ. Գաշնակցութեան կարմիր Կոշակը միշտ բարձր պահեց մինչեւ իր վերջին շունչը: Պետոն ընկերները իրեն արժանի քաջեր էին, որոնց թանկագին կեանքը անգոյթ ձեռքով խլեց մեզմէ: Երկտըզի հրէշը:

Կաղափարի ահեղ ճակատամարտին մէջ զուք ինկաք, անգին ընկերներ, հանգիստ ձեր ոսկորները:

Հանգիստ Ձեզ թանկագին ընկերն ը...
Մարգարէտեանի

ՊՈՒՆԵՐԻՆԻՍՏՐԱՆԻ ՆԱՍԱԿԱՆԻ

Պոլիս, 26 նոյեմբ.

Էջմիածնէն ուրախաբեր լուր չկայ բնաւ: Հեռագիր մը հասաւ կաթողիկոսէն ծանուցանող թէ Ձաբը մերժեց է կաթողիկոսին խնդիրքը: Այս շարժու եպիսկոպոսներու ժողով մը գումարուելով խմբագրուեցաւ բողոքագիր մը Ձաբին ուղղուած: Էջմիածնայ գանձարանին վրայ կատարուած բռնաբարութեան համար: Այդ բողոքը որ տասերկու եպիսկոպոսներու ստորագրութիւնը կը կրէ՝ շատ չաւ գրուած է և յիշուած է որ Ռուսիոյ մէջ նոյնիսկ նախորդ կայսրերու օրով նմանը չէ տեսնուած այս բռնաբարութիւններուն:

Կաթողիկոսի ծանր վիրաւորումը և առաջ վիճակը Ձաբը կատարուեցաւ է կ'ըսուի, հետեւապէս ու է զիջում ձեռք չի բերուիր: Ժողովուրդը վերին աստիճան յուզուած է և տեղի շիտար բանի մը առջեւ: «Մշակ» գաղտնիցուցուեց է երկու ամսուայ համար, թէեւ ուսահայ թերթերու մէջ բան մը չի գրուիր: այդ գործերու նկատմամբ: Էջմիածնայ մէջ առ այժմ սնունդի համար անհրաժեշտ նիւթերը կը պակասին, որովհետեւ ամէն բան տարուած է:

—Երուսաղէմէն հկած լուրերն ալ շատ տխուր գոյններով կը ներկայանան: Բարթոլոմէ Լ. Ֆ. Թէլեան իր քննական պաշտօնը լրացնելով Պոլիս գարձաւ և տեղեկագիրը ներկայացուց: Ասոր վրայ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ որոշելու թէ ի՞նչ միջոց ձեռք պէտք է առնուի վանքին հաշիւները ստանալու համար:

Պատրիարքարանը համոզում գոյացուցած է թէ մեծ զեղծումներ գործուած են հոն և այսօր քսան հազար ոսկիի պարտք մը կայ: արդիւնք ելեմտից տեսուչ Վ. Մոզսուտեանի յռաբ մատակարարութեան: Ո՞վ պիտի վճարէ այս պարտքը և ինչու տասր տարիէ ի վեր հաշի չէ հարցուեր:

Որպէսզի միաբաններուն բողոքները զսպեն, Աւետիգ վար դասպետ և իր Պոլսի մեզսակից Գէորգ եպիս. Երէցեան՝ ժուրք կառավարութեան տեղեկագիր ներկայացուցեր են թէ այս գործերը իրավունքներ չեն թելադրութեամբ եղած են և թէ իրեն հետեւող միաբանները հնչակեաններ են: Բարեբախտաբար Յարութիւն պատրիարքին ջանքերով առաջը առնուեցան ասորներու, խուզարկութիւններու և մեծ աղէտներու: Աւետիգ վար դասպետ վանքին դրամովը կաշառած է կառավարութեան պաշտօնատարները և Գէորգ եպիս. Երէցեան, որ հոս ամէն օր պաշտօնատուները կը իրավունք իր քրտութիւնները և զրպարտութիւնները առաջ տանելու համար:

Պատրիարքարանը կը զգայ թէ զգուշացուած լինելու պէտք է աւելի մեծ շարժի մը առիթ շտուր համար և առայժմ երկու ամիս պայմանաժամ տուած է՝ վանքին հաշիւներուն ներկայացուելուն համար: Այդ հաշիւներուն մէջէն պիտի հանուին ակնարկուած զեպծումները:

Ելևմտից տեսչին և Երէցեանի ծրագիրը այն էր որ վանքին խել մը հողերը և կալուածները անձայն անշուկ ծախուին և պարտքերը թեթեւալից ետքը միայն ամէն բան երեւան ելլայ: Այդ կերպով ձեռքի տակէ ծախուեր են Եւրոպայի ագարակին շէնքերը: Պոլսի մէջ գտնուած Երուսաղէմացի տկան հողերն ալ ծախու հանուած էին, բայց դատրեցուցին՝ վախճալով:

Ահա այս կէտին հասուցած են գործը մեր այս երկու ծանօթ շարագործները, սոսկալի արարածներ, որոնք արդարութեան ձայն խափանելու համար մատուցած կը գիտնեն: Եւ, կը կրկնեմ, մըտածելու է որ ասոնցմէ մէկն էր որ կրկնուի կաթողիկոս ընտրուեցաւ:

Լրարներ

ՌՈՒՐԷՆ ԵՆՇՄԱՆԵԱՆ

(Քեռի)

(Շար. Ասխորդ քիւիկ և վերջ)

Քեռիի քոյրը չէր միայն, որ իր եզրօր օրինակին հետեւած էր Շիմանեան ընտանիքին մէջ: Քեռիի փոքր եղբայրը՝ Խորէն եւս իր 15 տարեկան հասակէն յեղափոխութեան քաջ ու խիզախ զինուոր մը դարձած էր: Այն յեղափոխական քարոզութիւնը, զոր Խորէն կընէր իր դարձողական գաւազնակներու մէջ՝ անկարելի է չը յիշել հոս: Կը հաւաքէր իր շուրջը գաւազնակ ու պատանեկան համագումար մը պարզամիտ խանդավառութեամբ մը ոգեկոծող գէպի բարբարոսութիւնն ու բռնակալութիւնը սեռայ նողկոմքն ու զգուշացը կարծեցնէր: Խորէն Արիւնեան խմբին մէջ կը փայլի ու կը զոհարարուի, հակառակ Քեռիի կամքին, որ զինքը տակաւին պզտիկ կը գտնէր յեղափոխական հայազուկային գործունէութեան: Մինչ Արիւնեան խումբը կը յանձնուէր, Խորէն նախամեծար կը համարէր մահը քան շրջապահապ բանտը: Կը թողու քարայրը, ուր իր ընկերները կը գտնուէին շորս-հինգ օրէ ի վեր պաշարուած, կը սլանայ գործին ու ամբիւն վրայ ու սասնակ զինուորներ սպաննելէ վերջ՝ վերադարձ, թշնամիին ձեռքը կրկնայ, որ վատարար կը յօշոտէ ինքզինքը պաշտպանուելու կարողութեանն զրկուած անխուճ:

Կը թողուք որ ապագան ցոյց տայ մեծութիւնը և ճշգուծութիւնը այն ծրագրին, զոր Քեռի գծած էր իր յեղափոխական գործունէութեան համար, որուն հետապատկերն էր Տէր-սիմոն... Մրագիր մը, աւաղ, այսօր զրկուած իր ամենէն եռանդուն գործադիրին:

Քեռի կը մասնակցի Գաշնակցութեան 1898ի Ընդհանուր ժողովին: Երգնակ վերադարձին կը ձեռքակալուի Տրագիրին մէջ, բայց քիւրդ ձեռագնեղով ինքզինքը՝ կազատի այդ ծանր կացութենէն:

Վերջերս, սակայն, վերստին Երգնակի կառավարութեան ձեռքը կրկնայ, շնորհիւ իր եզրօր Գրիգորի, որ խաղալիք դարձած էր Իւրֆէթ պէյ կոշուած երգնակցի զինուորականի մը ձեռքին մէջ, Ձէքի փաշայի Եւզլէրը, ու խաբուած անոր նենդամտութենէն:

Քեռի կախաղան կը բարձրանայ

որ այդ բողոքին, Արշակը, առանց գիտենալու թէ Լիզային ինչ տանջանք է պատճառում ոգեւորված զբուրեցում է նաակթառայի հետ իրենց ապագայ կեանքի ծրագրերը գծելով:

— Ինչի՞ պատահեցի այդ երկուստարդին, վերջապէս հեկեկալով սկրտեց Լիզային ինքնիքին, վեր ցատկելով աթոռի վրայից, ուր երկու ծամի շափ ընկել մնացել էր: Կամ երբ պատահեցի, ու զգացի թէ սիրում եմ ինչի՞ զգացումներս խեղդեցի: Հայրենիքին պէտք է ծառայէր. բայց միթէ միտանին չէ՞ինք կարող ծառայել: Մտանալ Արշակին, պէտք է մտանալ. զգում եմ այդ. բայց ինչպէ՞ս մտանալ. ինչով փոխարինել այն գորիդ, սրբազան զգացմունքը, որը երկու երեք տարի շարունակ իմ միատեսակ կեանքին

1903 յունիս 10/23ին, երեք տարիի չափ Երգնակայի բանտին մէջ շղթայակապ ստապելէ վերջ: Բայց ինչու՞ այդքան յապարում, համիգական այդ նենգ վրիժառութեան գործադրութեան մէջ...

Իր կորուստը չառ դառն է Հայ Յեղափոխական Գաշնակցութեան համար: Ու այդ կորուստը աւելի խորացր գաս մը կուգայ տալ յեղափոխութեան նուիրուած հերոսներուն, թէ երբեք պէտք չէ խաբուել սառկին նենգամիտ խոտաւեմներէն, և որոնք պիտի գիտնան թանգ ծախել իրենց արեան ամենակիրթին կաթիլն իսկ:

Քեռի հազիւ 38 տարեկան էր: Թո՛ղ կարողանա բարձրացնէ նենգամիտ սառկից. հայ հերոսը պիտի հեզնէ այդ մահը՝ համագումար թէ չը պիտի ուշանայ վրէժխնդրութեան յորդածաւալ մարիկը. որ պիտի պոթկայ հայ յեղափոխականներու հրացաններն, որոնք խուռներամ պիտի ուխտաւորին զէպի այն կանգուն խորանները, օծուած հայ հերոսներու տաք արկւնով:

Յարգանք անմահացող Հիւրսի յիշատակին:

«Դ. Շալկ»

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

(Շար. Ասխորդ քիւիկ)

Այո, Եղիշէ վարդապետը իր չը սիրած խմբին հակառակ գործած լինելու համար տեսուչ կարգեց Պ. Ռ. Խանազատեանին, կարգեց եմ առում, որովհետեւ ընտրել աւած հոգաբարձութիւնը իր հլու կամակատարն է, գոնէ այդպէս է ձեւաւում այժմ, երեւի յետոյ իր ժանիքները ցոյց կը տայ:

Մի քանի խօսք էլ Պ. Ռ. Կարապետեանի մասին, երբ իմացեց Նըրա տեսուչ լինելը. անմիջապէս ներկայանում են աշակերտները եւ խնդրում. որ հրաժարուի տեսուչութեան թիկնածութիւնից. առարկելով, որ իրենք պարոնի անձին ղէմ ոչինչ չունեն, բայց իրենց ուզած տեսուչը ինքն չէ, այլ մի ուրիշը եւ վերջապէս չեն ուզում զոհ դառնալ առաջնորդի քմահաճոյքին: Իսկ պ. Խանազատեանը սպառնում է նրանց, որ չը համարձակեն իր ղէմ ցոյց անել, հակառակ ղէպքում իրենք կը սուժեն լաւ նայեցէ՛ք, Պ. Ռ. Խանազատեանը, որ որոյ սկզբունքներին աէր է՞. մոռացած իր դիրքը եւ դաւանանքը. պատանիներին այդպիսի

փայլ ու նշանակութիւն էր տալիս: Վարժուածութիւնը շարունակել. ամբողջ միտքս, սիրտս նւիրել մանուկներին. բայց միթէ դա կը փոխարինէ՞ նրան, ինչ որ տալիս էր ինձ զէպի Արշակը՝ տածած սկրտ: Ոչ, այդ ես այս բողոքից եմ զգում, Ընդհակառակը ինձ թուում է որ ես այսուհետեւ ոչ միայն գործիս քիչ թէ շատ նւիրված վարժուհի չեմ կարող լինել, այլ ընդհակառակը ինձնից և աշխարհից դժգոհ: Խորտակված սրտով մի աղջիկ, որի հոգին գետափթիթ մանուկներին յարատու պարթութիւնից ոչ թէ պէտք է ուրախանայ. այլ նախանձից աւելի սեւաւորվել: Ոչ, թշուառներին, ինձնից աւելի զժողովներին պէտք է փնտնել, թշուառութեան և զժողովներին ծովի մէջ պէտք է խորա-

սպանուելիք է ուղղում: Բայց այդ իսկ պատանիները, պարոնի առաջ փակում են դպրոցի դռները եւ վերջինս իր հաստավիզ, գաւազանաւոր եւ սրակիր թիկնակապահի հետ ամօթաւ հար ետ է դառնում. նոյն վիճակին է ենթարկվում եւ հոգաբարձութիւնը:

Ահա հէնց այդ ժամանակ, առաջնորդը, մանկավարժ(՞) Խանազատեանը եւ հոգաբարձութեանը միացած, փոխանակ ագնիւ մարդկանց վայել կերպով խոտովանելու իրենց անգործութիւնը եւ հրաժարելու ինչ աւրեցին, ֆարրաշներ (ուսիկան) ուղարկեցին աշակերտներին ձերբակալելու, տալով նրանց ղեկավարների անուանները. աշակերտների բազմութիւնը յետ գաղթից ֆարրաշներին եւ չը յանձնեց ընկերներին. եւ սա մի աւելի մեծ խայտառակութիւն էր պատճառի. պրօսեժի եւ կամակասարներ համար:

Բայց այդ շտանայեցից նրանց, որովհետեւ սօթթը մարդկանց համար է, եւ սուլթանական ընթրիս յատուկ միջոցներ ղիմելով՝ պատգամաւորները ընտրեցին անպաշտպաններին, ֆարրաշով սպանուեցին. սուլթաններ կորչեցին, մէ՛ն ն պաշտօնից զրկեցին. ուրիշներ համար էլ ծուռ ու մուռ մը շոյնը մտածեցին պաշտօնէն զրկելու:

Թաւրիզի ժողովուրդը դարաւոր ստրկութիւնից կորցրել է բացարձակ բողոքեան ընդունելութիւնը. նա իր համակրանքը յայտնում էր իր զաւակներին խրախուսելով նրանց. կրքից կատաղածները օգուցեցին զբրանից եւ շարունակում էին գանազան անհատներն առանձին-առանձին պատճել տալ, իսկ իրբեք աւելի լըզգալի միջոց յայտարարեցին, որ եւ թէ ժողովուրդը չընդունէ առաջնորդի եւ նրա կամակատար հոգաբարձութեան միջոցով իր վզին փաթաթուած պ. Խանազատեանին միտան նա պարտական է դարձողական աղքատ սնտ կից տուժելու 860 թուման իբրեւ վարձ պարոնի եւ իր նըմաններին համար, որոնք մոռացած վարդապետի ղէմ իրենց մղած կոլը այժմ նրա փէշերին տակ մտած ներս են սողում մի հիւսիս: Թեան մէջ որտեղ պիտի գտնէին ժողովրդի եւ աշակերտների սկըր վայելող ուրիշներ:

Պ. Ռ. Խանազատեան եւ Թաւրիզի իւր կողմը մոռացած. այդ պարտանել, որոնց համար մի քանի շաբաթ առաջ վարդապետը մի օգուտե-

ՓՃԵՐ ՈՒ ՎԱՐԴԵՐ

(21)

ՆՈՒՆԻՐ Ս. Ձ.—ԻՆ

ԳԼՈՒԽ Գ.

Լիզան թէեւ որոշեց այլեւս Արշակով չըզբաղվել, նրան բոլորովին իր սրտից ու մտքից, և այն էլ հէնց այն օրը ջնջել. բայց այդ անկարելի եղաւ: Գիշերը վրա հասնելուն պէս նրա երեւակայութիւնը աւելի բորբոքվեց և Արշակի հետ ծանօթանալու օրից սկսած իրենց տեսակցութիւնները և իրար հետ ունեցած խօսակցութիւնները շարէ շար սկսեցին մարմնանալ իր մտքում, աչքերի սուշեւ, մանաւանդ երբ կարծես զիշերային ոգին նրա ականջին փոփսաց

սուղվել իմ անհատական զժողովուրդին մոռանալու համար: Եւ թշուառութեան մեծատարած ծովը զոյութիւն ունի ամէն տեղ, ամբողջ աշխարհում. իմ ժողովրդի մէջ. բայց ես թո՛ւ եմ, թո՛ւ այդ անհղ ծովի մէջ մտնելու ուժը չունեմ:

Գժողովուրդ երեք մենք կրկնեմ. մասնաւոր երբ անյաւով աէր ենք ունենում. Միւսակ երջանիկ լինել չենք կարող. միւսակ ապրել չենք կարող: Միւսակ զժողով լինել չենք կարող: Միւսակ երջանիկ էի զեռ Արշակին չը հանգստանալ: Խաղաղ էր սիրտս, խաղաղ էր հոգիս. միայն երբեմն երբեմն սիրտս անորոշ անուրջներին աղքեցութեան տակ թրթում էր և եմ մէջ զարթոնում բնկեր, ուժեղ, ինձնից զօրաւոր, իմ սեռին չը պատկանող ընկեր ունենալու սարտամ

լի քանակ էր, բայց երբ բանը հասաւ այնտեղ, որ իրենց յոխորտանքներին հակառակ պարտութիւն կը ընկնէր, այն ժամանակ մոտազած մէջ բան ընկան վարդապետի գիրկը. իսկ վերջինս իր եւ իրեն ապաւինողները պատիւը փրկելու համար ըստ պատանայ բողոքողներին ուսուց հիւպատոսարանով եւ պարսից խնամքով թողնուի:

Պ. Ռ. Սանապատեանը, որ (հետո իրենց) որոշ սկզբունքներ է գաւառում, սեպտեմբեր 1903-ին փեշքը բռնած, սարտարները եւ ֆառաշները հարկած ճանապարհով պիտի գրնար դատարանակալու այն երկխոսներին, որոնք իրեն առաջ դպրոցի գործերը փակեցին:

Կեցցէ մանկավարժ տեսուչը... Պ. Ռ. Սանապատեան մ, ցույց տեսնելու էր զուրկ եկել Պ. Մ. Յարութիւնեանը հետ, բայց հաւասար էին գրանց ուժերը. առջինին կողմն էր վարդապետը, ֆարաշները, սարտարները եւ հաստավիզ գաւազանաւոր թիկնապաշտը, իսկ վերջինին կողմն էր լիբլուսայի ժողովուրդը եւ իր պատանի աշակերտները: Պ. Սանապատեանը չամաչեց ժողովրդի եւ աշակերտների համակրութիւնը հարկադրել ուստիականական, զինուորական եւ կղերական ուժին ու գրանց ապաւինել:

Մարտի 10-ին (Շարունակելի)

Պոլսէն, 20 նոյ. 1903

Մեր նոյեմբեր 3 Շարտումի 569 թւին մէջ տպուած թղթակցութեան մէջ սպրդած է սպազորական սխալ մը եւ ազնայած է ամենակարգի որ կէտը որ թղթակցութեան նիւթն էր արդէն նախորդ թղթակցութեամբ աշխատած էինք ցոյց տալ սա իրողութիւնը թէ տեղւոյս 200 ընտանիքէ բաղկացած (տեղացի եւ գաղթական) հայ գաղութը իր ազգային վարժարանին կը մատակարարէ միտիայն 20 հասերկսեռ աշակերտներ եւ ոչ թէ 50, ինչպէս տպուած էր սխալմամբ նախորդով:

Չնայելով որ վարժարանը ապահով եկամուտներ ունի, որոնց շնորհիւ գաղութի նոր սերունդը առանց մասնաւոր դժուարութիւններու կարող էր ազգային կանոնաւոր գաստիարակութիւն մը ստանալ եւ պահպանել յառաջիկային իր ազգային առանձնաշատութիւնները, ինչպէս, զիբըն, զիբը, գրականութիւնը եւն. այսօր,

ցանկութիւնը, Ու այդ հոգեկան տարած ցանկութիւններին, անորոշ անձեւ բազմաթիւ վարժարաններէ մէկում էր որ հանդիպեցին Արշակին, ծանօթացայ նրա հետ, լսեցի նրա անանական ձայնը. զգացի նրա եայւտժի տիրողական ուժը, մտածումները կարում ու անվախ թոխները. մի խօսքով հանդիպեցի նրան, որը ունէր բոլոր այն յատկութիւնները, ինչ որ պէտք է ունենար իմ երեսակայած, իմ բաղձանքները մէջ ստեղծութեան կրպով ներկայացած ընկերը, նրանիկ, անմոտաւրի հանդիպում, սեւ, սգոտ վաղու մով:

Քիչեր վրա հասնելուն և աստղիլը տեսնելուն պէս, որ իմ սրտի ներկայ վեճակն էին պատկերացնում, ուզեցի ինքզինքս միտիարել որ ինձ համար էլ կը գայ արեւազտորդ առա-

ինչպէս կը տեսնուի, դպրոցը արդէն իր անկման շրջանը կը բոլորէ: Իսկ նոր սերունդը իր ամենաթանկագին ժամանակը կապանէ կամ կոչակարի երոտանի թիտոնի վրայ կը թափ, իր հօր քսակը օրական քանի մը սանդղիով պարտաւարեալ համար զրկելով իր մատուց կուժքը ազատ շնչառութիւնը ու զարգացումը եւ կամ օրն իրուն փողոցները զեզերելով վաղաքակցը անբարոյականութեամբ մը կը խորտակէ, կը ոչնչացնէ իր թէ՛ Քիզիքական եւ թէ՛ մտային ուժերը...:

Անցածները 10-16 տարեկան 3-4 զաւակներու էէր հօր մը հետ այս հարցի մասին խօսելու առիթը ունեցայ Մարզը որտեղ անկարգութիւն կակիծով մը պատեց, թէ ինչպէս իր 2 տարեկան որդին զեռ սյուսեղ հաստատուելուն առաջին օրերը յանձնել էր ազգային վարժարանը եւ սակայն քիչ ժամանակ յետոյ սուրբ հայերէնին մէջ յետադիմութիւն ներկատեր: Եւ սակայն շատ հաւանական է, քանի որ մեր ազգային վարժարանը այստեղ բոլորովին կորսնցուցած է իր հայկական գոյնը, իր ծրարով զրկել է իսպառ դաղրած է ազգային ըլլալը, քանի որ հայերէնի ուսուցչին արածուած է օրական միտիայն 2 ժամ հայերէն դաստիարակել: Այ մենք զանց կընենք աւելի նուազ կարեւոր կէտերու վրայ կանգ առնելու Մակայն այս բոլորը երբէք չեն կրնար արդիւք հանդիսանալ կրթական գործը աւելի բարձր, հաստատ պէտք եղած դրութեան մէջ զենելու երբ զոհողութեան աշխատելու եւ պարտաճանաչութեան ոգին բացակայ ըլլալ: Գոնէ զաղթական հայերը ըմբռնէին այս տխուր ճշմարտութիւնը եւ աշխատէին իրենց զաւակները փրկել մահացումէ: Միջոցներ պակաս չեն եւ զեռ ուշ չէ:

ԳՐԻԳՈՐ

ՀԱՅԿ ԲԱՐՁՐԱՍԱՂՎԱԿ ԵՒ ԱՆԻ

(Ճանապարհորդական եկամտաբեր Տօֆ. Բորսալի)

(Շար 562-րդ թիւէն)

Քիչ յետոյ տէր հայրը բացաւ իր սրտի վիշտը: —Արգեօք չէք գիտեր, մեր դպրոցները ինչ պիտի ըլլան, կառավարութիւնը ինչու գոցեց զանոնք: Ուղեկիցս պատմած էր իմ ով ըլլալը եւ յայտնած, որ ես էջմիածին

ւօտը, ինչպէս այս խաւար գիշերին վաղ առաւօտը պէտք է յաջորդէ, բայց, ինչպէս երևում է, լզուրի այդ բողոքը այժմ ցնորք է երեւում: Թվում է թէ կը գան ու կանցնին շատ գիշերներ, կը գան ու կանցնին շատ առաւօտներ, բայց իմ սրտում միշտ գիշերը, յարասեւ, գիշերը պէտք է սիրապետէ: Զգացումներն իր և բազմաթիւ անորոշութեան մէջ ես երջանիկ էի ու թովում էի թիթեռնիկի պէս... Իսկ այսօր ես գտնուեցի եւ իմ երեսար այրված այն վայրուն կրակից, որին սէր են կոչում և որի շուրջը ես թռչկոտում էի:

Բայց ես սիրելի եմ ուզում. ուզում եմ, որով ետեւ նրա քաղցրութեանը, նրա տալիք երջանկութիւնը չը ճաշակեցի. ինձ ինչաց միայն դառ-

կաթողիկոսին քովը եղած եմ, ուրեմն ես անպատճառ այդ հարցի մասին նոր տեղեկութիւններ պիտի ունենայի: Դժբաղդաբար ծերունիին ցանկութիւնը չէի կրնար կատարել եւ ստիպուած էի յայտնել, որ ես կառավարական շրջանակի մարդոց հետ եւ է կապ չունիմ եւ չեմ կարող գուշակել ինչորին էլքը: Տխուր կերպով վիզը ծռեց խեղճ ծերունին եւ խոր հոգոց հանելով գիտ տարաւ կանգնեցուց նորաչէն դպրոցի մը դրան առջեւ ու ըսաւ. «անոնք եկան գոցեցին. ինչու գոցեցին», չէ՞ որ Աստուծոյ հաճելի բան է երախտները դպրոց դրկել: Կայսր ալ մեզ չի սիրեր... բայց մենք ալ իր հպատակները ենք: Եւ ծերունիին մաքուր աչքերէն արցունք հոսեցաւ իր դառնամալ տայերէն վար ու իրջեց ա նոր ալիւոր մօրուքը: Ես յիշեցի թիֆլիզցի հայու մը զպոցներու փակման առթիւ ինձ ըսածը. «Մեր գիւղացիներուն սիրաւ այլեւս առաջ չեք թար հարսանիքներու եւ սոներու առթիւ կայսեր կենացը իմել: Գիտնալով հանդերձ, որ ուսու կայսրը իրենց հայրերը մահակական լուծէն ազատած է, բայց թէ հիմա իրենց զաւակները դպրոցէն պիտի զրկուին այս բանը անոնք չէին կրնար ըմբռնել: Մեր գիւղացիներու համար դատարանակութիւնը բարիք մըն է, որ անոնք ամէն գնով ալ կուզեն իրենց զաւակներուն:»

Նորաչէնի քահանային արցունքները կուգային հաստատել թիֆլիսցի հայուն այդ տեսութիւնը: —Ո՞ր կայսրը ամենէն շատ սիրած էք, հարցուցի ես քիչ մը սպասելէ վերջ: —Նիկոլա Ա. և Աղէքսանդր Գ. Ախ, թիւրքը հիմա հայրը չէր կրնար կոտորել, եթէ Աղէքսանդր Գ. զեւս պարէր. ան արդար մարդ մըն էր, խիտ և բարի: —Այս միտքը ինձ յայտնած էր նաեւ բարձր զարգացման տէր ուրիշ հայ մը, որ ուսումնասիրած էր Եւրոպան և շատ մը գերմանացի իմաստականներէ աւելի բարձր էր իր դատողութեամբ և խելքով: Աղէքսանդր Գ. իր ջերմեանով կրօնասիրութեամբ և ամեն արեւնահեղութեան զէմ ունեցած հակակրանքով դժուար թէ թող տար—նոյն իսկ հակառակ քաղաքական շահերու—որ իր քթին տակ ամբողջ ժողովուրդ մը նահատակուէր Յուսայի էր որ ան ուժեղ միջամտութեամբ մը թնդացնէր Եւրոպայը և հայերուն տար շունջ անհիւրէ ժամանակ, Բայց պէտք

նույն ժամանակ միայն ես վերկված կը լինիմ: Այո, պէտք է հանդիպիմ. պէտք է որոնեն. պէտք է գտնեմ. պէտք է սիրեմ: Ոչ ոք պէտք է հազանայ որ ես երբ և իցէ սիրել եմ: Ես անգամ պէտք է բողոքովին մոտանամ իմ սրտի այդ առաջին մոլորումը:

Այո, մոլորում էր. ես չէի կարող ինձ հաշիւ առաւ չէի կարող իսկոյն որոշել Արապի ամբողջ նկարագիրը: Ես նրան սիրել կարծեցի, որով

է ըսել, որ Աղէքսանդր Գ. ի օրով սպառնալից շրջանակներու մէջ Հայոց դպրոցներու զէմ կար ուժեղ հոսանք մը, այսու հանդերձ հայերը ունէին իրենց ազգային ուսումնականները բողոքովին ազատ պետական սեղմումներէ: Հայոց Եկեղեցական համայնքները թէ Հաջորդական և թէ ամբողջ կովկասի մէջ ունէին աղջկանց և մանչերու ֆանտազոր վարժարաններ: Մեծ քաղաքներումէ, ինչպէս թիֆլիզ և Պաքու, կային մեծ և սիրապար ուսումնարաններ շատ մը դատարաններով և կատարելապարճուած միջոցներով: Ամեն գիւղ ունէր իր տարրական դպրոցը ուսուցչիչով մը կամ ուսուցչուհիով մը: Այս դպրոցները կուսային հայ մասապ սերունդին ազգային հիմնական դատարանակութիւն: Հարուստ հայ անհասներ չեն խնայած խոշոր գումարներ ի սէր իրենց դպրոցներու, համայնքները կամաւոր տուրքերով կը հոգային դպրոցին պէտքերը և հասոցած էին նախաձեռնի գիրքի մը: 1896-ին Ռուսական-Հայոց ստանի մէջ կային 300 ի մօտ դպրոցներ և երկխոսներու մեծամասնութիւնը կըստանար առողջ դատարանակութիւն: Այս մեծ հիացում պատճառով երեւոյթի մըն է ժողովուրդի մը համար, որ զեռ 70 տարի առաջ դպրոցի առուներ չէր իմացած և ստիպական խաւարի ու բարբարոսութեան մէջ թաղուտ էր: Եւ այս ամենը ըրած էր այդ ժողովուրդը սեփական միջոցներով առանց ունէ պետական օգնութեան:

Առաջին անգամ ինչ մեծ դժուարութիւններ կային այդպիսի տիպար դպրոցներու համար ուսուցչական ուժեր գտնելու համար: Բայց հայ ժողովուրդը իր մէջէն այդ ալ ստուաւ: Փոխադր. Մարգարէտեանի (Շարունակելի)

ՀՐԱԺԵՑ

Պատէժտաւ Հայ դերասանական խումբը վաղը երեկոյ Պսպասանի առաջնորդութեամբ պիտի ներկայացունէ իր վերջին ներկայացումը, առաջին անգամ ներկայանալի:

- 1. «Կնոջ մը տասնամեայ կեանքը» բարոյալից — թատերախաղ 5 արար
- 2. Պար եւ երգ Օր. Օլկա եւ Հ. Յամբ Բէճօլեանի կողմէ
- 3. «Ո՛հ ինչ անուշ» Պէշիկիթաշլեանի երգը պիտի երգուի երկձայն՝

հետեւ աւելի որոշ գծերով և շօշափելի ներկայացաւ ինձ, քան այն ստուերոտ ուրուագիծը, որին ես փայփայել էի իմ երազանքներին մէջ:

Այս վերջին խօսքերը Լիլան արտասանեց աւելի խաղաղ կերպով: Վերջացաւ յուզված կոյսի մենախօսութիւնը, ու նա հոգեկան արտակարգ յուզումներով խոնջացած ընկաւ իր անկողնի մէջ:

Ողբալից սենեակը, խաղաղեց և ալիկովով կուսական հոգին, ինչպէս խաղաղ էր և խոշոր թիֆլիզը այդ տարածումին:

(Շարունակելի)

Ի. Յակոբեանի և օր. Ռեփեկայի կողմէն. պիտի երգուի նաև Լեպեպիճի ընտիր մի քանի կողմերը ամբողջ խմբի կողմէ և ի վերջոյ «Փառք քեզ Աստուած սեղանը պատրաստ է» խիստ ծիծաղաշարժ գաւեշտ մը:

Վերոգրեալ թատերադր՝ որ իր հըրահանգիչ ու բարոյալից պարունակութեամբ անբարոյական կ'ընթերցուի ընտանեկան հարկերու մէջ ունեցած աւերումը և իր ենթակայաներու հանդէպ ամուսնուն վեհանձնութեան կրած հոգեկան տագնապն ու վախճանը կը պատկերացնէ թատերական բեմերու վրայ՝ մեծ յարգ ու ընդունելութիւն գտած է յուսալի է որ մեր յարգոյ թատերաւէրներն ալ պիտի գիտնան գլահատել և ճանչնալ անոր յարգը:

Լաւ տեղեր գրաւել ուզողները թող աճաւարեն կանուխէն գնել տոմսակները:

Գիները չափաւոր: «նախճաւ»

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Վառնայի «ՍԻՍԱԿԵԱՆ ՍԱՆՈՒՅ» Ընկերութիւնը վերահայտնեցաւ Անոր նախկին հաշիւները յանձնուած են արգէն տեղւոյս Հոգաբարձութեան:

Այս Ընկերութիւնը իր երկու տարուան գոյութեան ժամանակաւ միջոցին բաւական օգուտներ ընծայեց աշակերտութեան՝ առնելով բնագիտական գործիքներ, աշխարհագրական քարտէզներ, պատկերներ և տալով աղքատ աշակերտներուն դպրոցական պիտոյքներ:

Ներկայ տարեշրջանին ալ Վարչութիւնս մտադիր է՝ ըստ Ընկերութեան կանոնագրի՝ հիմնել դպրոցական ԳՐԱՂԱՐԱՆ մը՝ անշուշտ առանց դադարելու աղքատ աշակերտաց գիրք, տետրակ ևն. սալէ՝ աշակերտներուն օգտակար և միանգամայն գիւրահասկնալի ոճով գրքեր պարունակող: Արդ՝ այս բարի նըպատակը իրագործելու համար՝ մեր տրամադրութեան տակ մաս մը միայն գրամ գտնուելուն՝ կը խնդրուի Յարգոյ Հայ Հասարակութենէն, մանաւանդ դպրոցին յաւաք ղեկավարութեան փափաքող աղջիկ Անհատներէն որ ձեռնուր ըլլան Ընկերութեանս՝ իրենց գրամական նուէրներով և կամ ամսալճարներով, որուն համար պէտք է գիմել մեր հաւաքիչ Յովհաննէս Սիմոնեանի:

Քաղցր է մեզ յուսալ, որ մեր այս համեստ խնդիրքը անխելի չի մնար և ուսման համակրները կը քաջալերեն մեր այս օգտակար ձեռնարկը:

Վան. Ատենադպրի Ատենապետ Յ. Սիւսեան Մ. Ենովեան 16 Նոյ. 1903

Վառնա (Կնիփ)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Զօրավար Իլիէվ, սպայադուռ. գի զլխաւորը, հրաժարական տուաւ: Իր պաշտօնավարութեան ընթացքին մէջ Իլիէվ ոչ մի ընդունակութիւն չի ցցուց, այս պատճառաւ ան երկար տեղն է ի վեր պաշտօնավարէլէ զազրած պիտի ըլլար, եթէ արտաքին ճնշումը այնպէս չի բերէր, որ ըստ սպայադուռին գլուխը զօղթական զինուորական մը գտնուէր: Այն տեղերը առաջարկուեցաւ նաև զլխաւոր կարգել Տիմիգրովը, որ Պաթմընպէրկի գահակեցութեան տեղն վատ գեր խաղացած և յետոյ ուսական բանակին մէջ ծառայութեան մտած էր: Ներկայ կառավարութեան օրով արտաքին ճնշումը գեր չի խաղար կառավարութեան ներքին գործերուն մէջ, ուստի յուսալի է, որ Իլիէվի անդ գրուի կարող մէկը:

Իշխանը կուզէ Պէտլինի մէջ պուլիտարական գործակալութիւն մը հաստատել: Բեթերպուրկի պուլի. գործակատարը Սթանչէվ պիտի զրկուի Պէտլին, Բարբիքով պիտի ստանան Բեթերսպուրկի մէջ պուլի. գործակատարէ պաշտօնը:

Ազգ. ժողովին մէջ Բէթքով առաջարկեց, որ գահաճառը ըստորագրուի ժողովուրդի ներկայացուցիչներու բողոքին կողմէ առաջարկը ընդունուեցաւ:

Զօրավար Յօնչէվ ծպտեալ կը ճանապարհորդէ: Ճանապարհորդութեան նպատակը յայտնի չէ:

Ռուս կառավարութիւնը իշխանապետութենէն կը պահանջէ 30 միլիօն ֆր. իբր հատուցում իր Արեւելեան Ռուսիան զօրքով բռնելուն:

Պայմանաւորման համաձայն վճարումը պիտի ըլլար 1898ին, լայց Ռուսիա հաւաճած յոթութեան գալով մինչև 1906 ժամանակ տուաւ: Բէթքով խնդրեց այդ ժամանակամիջոցը նորէն երկնցնել:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թ Ո Ւ Ր Ք Ի

Մակեդոնիոյ մէջ երկու պետութեանց գործակալները պիտի ըլլան հաւանականաբար աւստրիական պետական խորհրդի անգամ Միւլլէր և Պէյրուլի Ռուսաց հիւպատոսը:

Դուռը յայտնեց Պուլկար կառավարութեան, որ խոստացուած ընդհանուր ներումը ինչ ինչ պատճառներով յետաձգուած է, բայց շուտով պիտի հոշակուի:

Դուռը յայտնեց նոյնպէս, որ Փոքր-Ասիա արքայութեան պուլկարներու հետ լաւ վարուելու

համար տեղական պաշտօնեաներու տուած է հրահանգներ:

Սուլթանը Մարգարէի վերաբերուն համբուրելու համար իջեր է Եթովպիոյ, բայց առաջուց տեսեր է պատրաստութիւններ ամեն միջադէպ արգիլելու համար: Կազմին սիրտը ամեն վայրկեան դողի ու սարսափի մէջ է:

Սուլթանը վրդովուեցաւ՝ իմանալով գարնան նորէն ապստամբելու համար Սերայ-Պուլկարական կոմիտէի ըրած եռանդուն բարձրանդը: Պուլկարաի թուրք գեւապանին տրուեցաւ հրահանգներ:

Վիլհելմ բարիկամութեան նոր ապստամբներ կուտայ իր հարազատ եղբոր Ապտիւլ Համիտին: Երբ երկու պետութեանց զհսպանները խիստ պահանջներ կը դնէին Դրան առջեւ, Վիլհելմը Պուլթէք նախն սպանները և նաաստիները Պուլիս զրկեց, որոնք ամեն ուրբաթ մասնակցելով Պուլթէքին «Հուրա» Սուլթան Համիտ կազմակերպին հիւսիսի խապտ ձայնով մը:

Սուլթանը առաւօրէն շքանշաններ բաշխեց, Վիլհելմը ի փոխարինութիւն իր բարեկամին նուէր զրկեց աշխիւ ցեղէ երկու ձիեր:

Լաւ կատակերգութիւն:

ՄԱԿԵՂՈՆԵԱ

Մինչդեռ Պուլթէք մէջ Ռուսիոյ և Աւստրիոյ դեսպանները Դրան առջեւ Մակեդոնիոյ համար պահանջներ կը դնեն, անդին ուէ ձեռնարկ չըլլար մակեդոնացիներու կեանքը ապահովելու համար: Իլալէները դեռ կը շարունակեն իրենց շահատակութիւնները և կողոպուտը: 10 մակեդոնացիներ, որոնք հաւատալով զինուորներու տուած խոստումին թրքական բանակի մօտ ապստինած էին, շարաշար սպանուեցան:

Պետանի թղթակիցը, որ հիմա Մակեդոնիա կը գտնուի, երկիրը գտած է անապատ վիճակի մէջ, չը գաղթած բնակիչները մատնուած են ծայրահեղ թշուառութեան:

Աւրիշ թղթակից մը կը նկարագրէ այն հալածանքները, որոնց ենթարկուած են Մակեդոնացիները՝ զէնք պահած ըլլալուն համար:

Չմեռը և անթութիւնը պիտի շարունակեն լրացնել մեծ մտր դասպանին ձգած պակասը:

ՌՈՒՍԻԱ

Քիէվի մէջ պատահած ուսանողական խռովութեանց առթիւ ձերբակալուեցաւ 82 հոգի, ո-

րոնցմի 80ը ուսանողներ են. անոնց մէջ կան շատ մը հրէաներ: Ռուսիկանութիւնը կը հսկէ համալսարանի շէնքը: Ամեն օր կը տեսնուին պատերու վրայ փակցուած յեղափոխական կոչեր:

Յարի առողջութիւնը խանգարուած է, իր վրայ վատ ազդած են խոնաւ օդը և վերջին քաղաքական խռովութիւնները: Իայց ո՞վ է այդ խռովութեանց պատճառը...:

Ուսանողական խռովութեանց պատճառաւ Վարչապետի համալսարանը գոյուեցաւ:

ՅԻՆՍՍԱ

«Կոլուա» թերթը կոչ մը հրատարակած է, որուն տակ կը տեսնուին ալգային կուսակցութիւններու սարսափութիւնները: Հոն հրատարակը կարգացուի ժողովրդին աղստամբել կառավարութեան դէմ և թող շտալ Տրէյ-ֆուսի հարցը վերաքննութեան ենթարկել: Կոչը կը վերջանայ «կեցցէ՛ Յրանսա, անկյի՛ն դաւաճանները» բացառանշութիւնով:

Չւտակական տոներու առթիւ Լուպէ փոխտարած այցելութեան պիտի երթայ Խաւիոյ թագաւորին: Հռովմ հասնելէ առաջ կանգ պիտի առնէ Խուրին և Ֆլորէնց, նաքօլի մէջ նախագահին ի պատիւ պիտի կատարուին անոր ներկայութեամբ նաւային հանդեսներ:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Ռայխսթակի նախագահ ընտրուեցաւ կոմս Պալաթրէմ: Կեդրոնը առաջարկեց վերցնել ձիւրուիթներու գէմ եղած օրէնքը:

ԻՏԱԼԻԱ

Փշոզ հովերէն և տղեացող անձրեւներէն ծովուն ջուրը վերածարացաւ և սղողեց Վէնէտիկ քաղաքին կէտը:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Ճամբորդներու Համար

Նախկին Օթէլ Ռոսօփի և այս ամառ Հիսարի մէջ Օթէլ Պուլկարի վարձակալ Աստիկ Սրապեան, այժմ բացած է պանդոկ մը Ֆիլիպէի Մեծ փողոցին վրայ:

ՕԹԷԼ ՍԱՆԹՐԱԼ

Անուամբ: Յաճախորդները գո՞ պիտի մնան մաքուր լենէն և արագ ծառայութեան:

Տնօրէն

Ասիկ Սրապեան

6 Նոյեմբեր, 1903

Ֆիլիպէ

3-12

ՕՏԳՈՐՈՆԻԷՆ

Мурадъ-Ераносянъ

Педаггича „Всяинность“ Варна